॥ હરિઃૐ ॥

ફનાગીરીનો નિર્ધાર

(પૂજ્ય શ્રીમોટાના હસ્તાક્ષરમાં
૧૯૨૨માં ગદ્યરૂપમાં લખાયેલી પ્રાર્થનાઓ)

હરિઃૐ આશ્રમ પ્રકાશન, સુરત

❑ પ્રકાશક : **ટ્રસ્ટીમંડળ,**
હરિઃૐ આશ્રમ, સ્થાપના વર્ષ ૧૯૫૬
કુરુક્ષેત્ર મહાદેવના મંદિરની બાજુમાં,
જહાંગીરપુરા, રાંદેર, સુરત-૩૯૫૦૦૫.
ફોન : (૦૨૬૧) ૨૭૬૫૫૬૪

© હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત - નડિયાદ.

❑

આવૃત્તિ	**વર્ષ**	**પ્રત**
પ્રથમ	૧૯૯૬	૨૦૦૦
બીજી	૨૦૦૮	૧૦૦૦
પુનર્મુદ્રણ	૨૦૦૯	૧૦૦૦

❑ પૃષ્ઠ : ૫૬

❑ પડતર કિંમત : **રૂ. ૧૦/-**

❑ વેચાણ કિંમત : **રૂ. ૫/-**

❑ **પ્રાપ્તિસ્થાન :**
હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત-૩૯૫ ૦૦૫
હરિઃૐ આશ્રમ, નડિયાદ-૩૮૭ ૦૦૧

❑ મુદ્રણશુદ્ધિ : **જયંતીભાઈ જાની**
ફોન : (૦૭૯) ૨૬૬૧૨૭૨૮

❑ ડિઝાઈનર : **મયૂર જાની**
બી/૮, રીપલ એપાર્ટમેન્ટ, નારાયણનગર,
પાલડી, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭.
મો. : ૯૪૨૮૪૦૪૪૪૩

❑ ટાઈપસેટિંગ :
અર્થ કૉમ્પ્યૂટર,
૨૦૩, મૌર્ય કૉમ્પ્લેક્સ, સી. યુ. શાહ કૉલેજ સામે,
ઈન્કમટેક્સ, અમદાવાદ-૧૪, ફોન : (૦૭૯) ૨૭૫૪૩૬૯૯

❑ મુદ્રક :
સાહિત્ય મુદ્રણાલય પ્રા. લિ.
સિટી મિલ કંપાઉંડ, કાંકરિયા રોડ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૨૨
ફોન : (૦૭૯) ૨૫૪૬૯૧૦૧

॥ હરિઃૐ ॥

સમર્પણાંજલિ

(બીજી આવૃત્તિ)

પૂજ્ય શ્રીમોટાએ સને ૧૯૨૨માં સાધનાકાળમાં કરેલ પ્રાર્થનાઓ પૈકીની કેટલીક ગદ્યસ્વરૂપની પ્રાર્થનાઓ સને ૧૯૯૬માં **'હરિવાણી ટ્રસ્ટ'**, અમદાવાદ તરફથી **'ફનાગીરીનો નિર્ધાર'**ની પ્રથમ આવૃત્તિ પ્રકાશિત થઈ છે.

પૂજ્ય શ્રીમોટાની પ્રાર્થનાઓના સંગ્રહની **'ફનાગીરીનો નિર્ધાર'**ની આ બીજી આવૃત્તિ સુરતનિવાસી **સદ્‌ગત શ્રી ઈશ્વરલાલ રતિલાલ ગાંધી (માંડલેવાળા)**ને સમર્પિત કરતાં અમો આનંદની લાગણી અનુભવીએ છીએ.

તા. ૧૪-૪-૨૦૦૮
(રામનવમી)
પુનઃમુદ્રણ
તા. ૭-૭-૨૦૦૯
ગુરુપૂર્ણિમા

ટ્રસ્ટીમંડળ,
હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત

॥ હરિઃૐ ॥

સમર્પણાંજલિ

(પ્રથમ આવૃત્તિ)

જગતમાં જનનીની જોડ તો છે જ નહિ,
પરંતુ પાંચ અને આઠ વર્ષના બે નમાયા પુત્રોને
ઉછેરવાની અને અર્થોપાર્જનની
બેવડી જવાબદારી ઉત્સાહથી અદા કરવામાં
જેમણે જાત ઘસી નાખી અને
પરિશ્રમ, પ્રમાણિકતા તથા સત્ સોબતના પાઠ
અમને સ્વઆચરણથી શીખવ્યા,
જેના ફળરૂપે જીવનસંધ્યાનાં વર્ષો
સુખશાંતિથી વહ્યાં અને
પ્રગટ પુરુષ પૂજ્ય શ્રીમોટાના સત્સંગનું
મહાસદ્ભાગ્ય પામનાર અમારા
સ્વ. પૂજ્ય પિતાજી ડાહ્યાભાઈ દામોદરદાસ જાનીને
ચરણમાં વંદન સાથે
આ પુસ્તક અર્પણ કરતાં
ધન્યતા અનુભવીએ છીએ.

પ્રભુદાસભાઈ જાની
જયંતીભાઈ જાની

બી/૮, રીપલ એપાર્ટમેન્ટ,
નારાયણનગર, પાલડી
અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭.
ફોન : (૦૭૯) ૨૬૬૧૨૭૨૮
તા. ૧૪-૮-૧૯૯૬

॥ હરિઃૐ ॥

પ્રસ્તાવના

(પ્રથમ આવૃત્તિ)

પૂજ્ય શ્રીમોટાને પૂજ્ય શ્રીબાળયોગીજીએ દીક્ષા આપી, એ પહેલાં તેઓશ્રીએ નામસ્મરણ સાધના તો શરૂ કરી જ હતી. ૧૯૨૨ દરમિયાન આ રીતની શરૂઆત થયેલી. ૧૯૨૨માં પ્રભુને પ્રાર્થના કરતા. એ પ્રાર્થનાઓ ગદ્યરૂપમાં કરતા. એવી પ્રાર્થનાઓ તેઓશ્રીએ લખી રાખેલી. શ્રી નંદુભાઈએ પૂજ્ય શ્રીમોટાના લખેલા તમામ પત્રો સાચવેલા. એ પત્રોનું પોટલું પૂજ્ય શ્રીમોટાના સૂચનથી ૧૯૬૯માં મને સોંપાયેલું. એમાંથી આ પ્રાર્થનાઓ મળી છે. આ પ્રાર્થનાઓ આજ સુધી અપ્રગટ હતી. આ પ્રાર્થનાઓને 'હરિવાણી'માં પ્રગટ કરવામાં આવી હતી.

આ પ્રાર્થનાઓ પૂજ્ય શ્રીમોટાના હસ્તાક્ષરો સાથે પ્રગટ કરતાં આનંદ થાય છે. આ પ્રાર્થનાના સંકલનમાં મને સન્મિત્ર શ્રી પ્રભુદાસ જાનીનો સહકાર મળ્યો છે. એમણે એની પ્રેસ નકલ તૈયાર કરી છે. પૂજ્ય શ્રીમોટાના હસ્તાક્ષરોની સામે એનું મુદ્રિતરૂપ પ્રગટ થતું હોવાથી એમાં જોડણી વગેરે સુધાર્યું નથી. પૂજ્ય શ્રીમોટાએ જે રૂપમાં લખેલું છે, એ જ રૂપમાં એ પ્રગટે, માટે, મુદ્રણશુદ્ધિ કરતા શ્રી જયંતીભાઈ જાનીએ ખાસ ચીવટ રાખીને પ્રૂફ તપાસ્યાં છે. પ્રૂફ તપાસતાં, પૂજ્ય શ્રીમોટાની હસ્તપ્રતનો જ આધાર લીધો છે, કેમ કે હસ્તપ્રત ઉપરથી પૉઝિટિવ તૈયાર થતાં મૂળ પ્રતમાં રહેલાં વિરામચિહ્નો સ્પષ્ટ થતા નથી.

પૂજ્ય શ્રીમોટાએ સાધનાનો આરંભ કરતાં પ્રભુ સમક્ષ કેવા ભાવથી વાતો કરી છે, એ વાંચતા આપણને પણ પ્રાર્થના કરવાની રીત જાણવા મળે છે. માત્ર ગાઈને જ પ્રાર્થના કરવી જોઈએ એવો

ખ્યાલ પૂરતો નથી, પણ શ્રેયાર્થીનાં મન, મતિ અને દિલમાં જે કાંઈ ઊગે એને યથાવત્ કહી દેવામાં પણ પ્રાર્થનાભાવ જ વ્યક્ત થાય છે. પ્રભુ સમક્ષ પ્રાર્થના કરવામાં ખુલ્લાપણું હોવું જોઈએ, એ સાથે સાથે પ્રાર્થનામાં વ્યક્ત કર્યા પ્રમાણે જીવવામાં નિષ્ઠા પ્રગટાવવી જોઈએ. પૂજ્ય શ્રીમોટાએ કરેલી આ પ્રાર્થનાઓમાં આપણે આ જોઈ શકીશું. તેઓશ્રીએ કરેલી પ્રાર્થનાઓ એ આપણા સૌની પ્રાર્થનાઓ છે.

પૂજ્ય શ્રીમોટાના હસ્તાક્ષરો સાથેનું આ ત્રીજું પ્રકાશન છે. (૧) **'મનને'** (૧૯૯૩) (૨) **'પાડજો પગલાં પ્રભુ'** (૧૯૯૬) (૩) **'ફનાગીરીનો નિર્ધાર'** (૧૯૯૬) અધ્યાત્મરસિકો આ પ્રકારના પ્રકાશનને આવકારશે એવી શ્રદ્ધા છે.

'સંતસ્મૃતિ' **રમેશ ભટ્ટ**
૧, ઍસ.બી.આઈ. ઑફિસર્સ સોસાયટી
નારાયણનગર, પાલડી, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭.
ફોન : ૨૬૬૧૧૩૪૩, તા. ૧૪-૮-૧૯૯૬

॥ હરિઃૐ ॥

નિવેદન

(પ્રથમ આવૃત્તિ)

'હરિવાણી ટ્રસ્ટ'નું આ પ્રકાશન 'હરિભાવ'ના આજીવન ગ્રાહકોને ભેટરૂપે આપતાં અમને આનંદ થાય છે.

આ પુસ્તકનું સંકલન સર્વશ્રી રમેશ ભટ્ટ અને પ્રભુદાસ જાનીએ કર્યું છે. શ્રી જયંતીભાઈ જાનીએ આ પ્રકાશનમાં સહયોગ આપ્યો છે. ઉપરાંત, પુસ્તકના મુદ્રિતરૂપની ઝીણવટથી અને કાળજીથી માવજત કરી છે. પૂજ્ય શ્રીમોટા પ્રત્યેના એમના ભક્તિભાવની અમે કદર કરીએ છીએ અને હૃદયપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ. પુસ્તકની આવરણ સજાવટ શ્રી મયૂર જાનીએ કરી છે, એ બદલ એમના આભારી છીએ.

ગુજરાતી અધ્યાત્મરસિકોને આ પ્રકાશન એક મૂલ્યવાન સંભારણારૂપ બની રહેશે એવી અમને શ્રદ્ધા છે.

હરિવાણી ટ્રસ્ટ,
અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭
તા. ૧૪-૮-૧૯૯૬

લક્ષ્મીપ્રસાદ સી. અમીન
હર્ષદભાઈ એસ. શાહ
ટ્રસ્ટીઓ.

॥ હરિઃૐ ॥

નિવેદન

(બીજી આવૃત્તિ)

'હરિવાણી ટ્રસ્ટ', અમદાવાદ દ્વારા **'ફનાગીરીનો નિર્ધાર'**ની પ્રથમ આવૃત્તિનું પ્રકાશન સને ૧૯૯૬માં કરાયું હતું. આ પ્રકાશનમાં પૂજ્ય શ્રીમોટાની સાધનાકાળની ગદ્યસ્વરૂપની કેટલીક પ્રાર્થનાઓનો સમાવેશ થયેલો છે.

પૂજ્ય શ્રીમોટાની આ પ્રાર્થનાઓનું પઠન, મનન અને ચિંતન સ્વજનો માટે પ્રાર્થનાભાવમાં પ્રેરક અને સહાયક થઈ શકે તેમ હોઈને **'હરિવાણી ટ્રસ્ટ'**, અમદાવાદની અનુમતિથી આ બીજી આવૃત્તિને પ્રકાશિત કરી સ્વજનોને ઉપલબ્ધ કરી આપતાં અમો આનંદની લાગણી અનુભવીએ છીએ. **'હરિવાણી ટ્રસ્ટ'** તરફથી અપાયેલ અનુમતિ માટે અમો એ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટીમંડળ પ્રત્યે આભારની લાગણી વ્યક્ત કરીએ છીએ.

આ પુસ્તકની મુદ્રણશુદ્ધિનું કાર્ય પૂરા સદ્‌ભાવથી અને ચોકસાઈપૂર્વક શ્રી જયંતીભાઈ જાનીએ કરી આપ્યું છે. ટાઇટલ ડિઝાઇનનું કાર્ય શ્રી મયૂરભાઈ જાનીએ કરી આપ્યું છે. આ પુસ્તકને સદ્‌ભાવથી છાપી આપવાનું કાર્ય સાહિત્ય મુદ્રણાલયના શ્રી શ્રેયસભાઈ વિષ્ણુભાઈ પંડ્યાએ કરી આપ્યું છે. પૂજ્ય શ્રીમોટા પરત્વેના ભક્તિભાવથી પ્રેરાઈને આ સર્વેએ આ પ્રકાશનમાં આપેલા સહકાર બદલ, તે સૌના અમો ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ.

આશા છે કે સ્વજનો આ પ્રકાશનને આવકારશે.

તા. ૧૪-૪-૨૦૦૮ — **ટ્રસ્ટીમંડળ,**
(રામનવમી) — હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત

॥ હરિઃૐ ॥

નિવેદન

(પુનઃમુદ્રણ આવૃત્તિ)

સને ૨૦૦૮માં **'ફનાગીરીનો નિર્ધાર'**ની બીજી આવૃત્તિની એક પણ પ્રત ઉપલબ્ધ ન હોવાથી તેનું પુનઃમુદ્રણ કરાયું છે.

બીજી આવૃત્તિમાં પૂજ્યશ્રીના જે તે લખાણના હસ્તાક્ષર અને તે લખાણનું પ્રિન્ટિંગ જે ક્રમાંકમાં હતું તેમાં ફેરફાર કરી હસ્તાક્ષર પ્રથમ લેવાયા છે. તેટલો ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે.

અમોને આશા અને શ્રદ્ધા છે કે પૂજ્ય શ્રીમોટાની સાધનાકાળની આ રચનાઓ સ્વજનો આવકારશે અને સ્વજીવન વિકાસમાં તેઓને તે વિગતો બળપ્રેરક બની રહેશે.

તા. ૭-૭-૨૦૦૯
ગુરુપૂર્ણિમા

ટ્રસ્ટીમંડળ,
હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત

ફૂલપાંખડીનો નિર્ધાર

હે પ્રભો! તું મારી પ્રાર્થના સાંભળનારો મને તારો [illegible] કરાવજે પરંતુ હે પ્રભો! [illegible] કોમળ. હું જે જેવો છું તે તને [illegible] [illegible] કરજે. તે [illegible] તારે [illegible] [illegible] [illegible] તો [illegible]. તું [illegible] છે [illegible] [illegible] [illegible] મારે [illegible] નિરંજન? પ્રભો! હું તો પાણી, પવન, [illegible] છું. [illegible], હે પ્રભો! મારી [illegible] તારામાં [illegible] તારા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છું — [illegible] પ્રભુ! [illegible] [illegible] શું [illegible] [illegible]?

— હે પ્રભો! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] રહ્યું છે. તેને દૂર કરવા, પ્રભો! હું તારું [illegible] [illegible] રહ્યો છું. મને તારા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે પ્રભુ! તે [illegible] પાણી, પવનને [illegible] છે. મને પણ [illegible] છે કે હે પ્રભો! [illegible] તો હું મારા [illegible].

પણ હે પ્રભો! એ [illegible] મારામાં ક્યારે [illegible] [illegible] પ્રગટશે? એને માટે [illegible] [illegible] રહ્યો છે. એને માટે હૃદયમાં [illegible] જાગી છે. પ્રભો! મને મારે [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? કે ક્યારે [illegible]? હું ક્યારે [illegible] કે [illegible] કે [illegible] રીતે [illegible] છે.

હે પ્રભો! તે [illegible] [illegible] કે ક્યારે [illegible] હું [illegible] મારામાં [illegible] ના, ના. હે પ્રભો!

ફનાગીરીનો નિર્ધાર

હે પ્રભો ! તું મારી પ્રાર્થના સાંભળીશ ? મારે તારો ચરણસ્પર્શ કરવો છે, પરંતુ હે પ્રભો ! તું જરા થોભ. હું કેવો છું, તે તને પૂરેપૂરો જણાવી દઉં. તે પછી તારે પ્રેમ કરવો હોય તો કરજે. તું કરે કે ન કરે તેની સાથે મારે શી નિસ્બત ? પ્રભો ! હું તો પાપી, પામર, હણાયલો છું. હજી, હે પ્રભો ! મારી શ્રદ્ધા તારામાં વધતી નથી. તારા ગુણગાન વિશે મન અનેક કુશંકાઓ ઉઠાવે છે. આમ અનેક રીતે તારાથી દૂર ફેંકાયલો, દૂર ઊભો રહેલો એવો હું-તેને પ્રભુ ! પામર છતાં શું દયા નહિ કરે ?

હે પ્રભો ! અશ્રદ્ધારૂપી ઘોર અંધારું મને છવાઈ રહ્યું છે. તેને દૂર કરવા, પ્રભો ! હું તારું નામસ્મરણ કરી રહ્યો છું. મને તારા અસ્તિત્વને વિશે અટલ વિશ્વાસ છે. પ્રભુ ! તેં અનેક પાપી, પામરને તાર્યા છે. મને પણ શ્રદ્ધા છે કે હે પ્રભો ! અંતે તો તું મારી વહારે ધાશે જ.

પણ હે પ્રભો ! એ શ્રદ્ધા મારામાં ક્યારે જીવતીજાગતી પ્રકટશે ? એને માટે તનમનાટ થઈ રહ્યો છે. એને માટે હૃદયમાં તલસાટ જાગ્યો છે. પ્રભો ! એને માટે સહેલામાં સહેલો, વહેલામાં વહેલો ને નજીકમાં નજીક કયો માર્ગ હશે ? એ ક્યારે સૂઝશે ? તું જ્યારે દયા કરે ત્યારે એ સંભવી શકે એમ છે.

હે પ્રભો ! તે ત્યારે જ બને કે જ્યારે તું પ્રત્યક્ષ મારામાં વાસો કરે. ના, ના. હે પ્રભો !

મારા આત્મીયજનના પ્રેમાળ સ્પર્શ-સુખ અનુભવતાં —

મારા સ્વજનોનું ધ્યાન કરતાં પણ હું ભૂલતો નહિ
રહેશે. હે પ્રભો! ત્યારે હું ક્યાંક ટકી રહેશે. નિર્ભય
નહિ રહેશે. તારી કૃપાથી જ મારું મનોબળ વધ્યું છે.
તેં આપેલી ઇંદ્રિયો સ્વરૂપ તથા તેના આનંદનું પ્રતિ-
બિંબ તેમાં જોઉં છું. મારે જરૂર છે માત્ર સ્વસ્વરૂપના
ના ગાઢ જ્ઞાનની. આવી પ્રતિબિંબિત સ્થિતિ તો
સ્વાભાવિક જ છે, એમાં પ્રભુની જરૂર નથી રહેતી.

નિર્ભય *નો અહેસાસ*

હે પ્રભો! તેમ છતાં તારી કૃપાનો મારા પર નો વરસાવજે
તો પછી જ મારું અંતઃકરણ સ્વરૂપને નિર્ભય
બની જાય, ને મારું એમાં પ્રતિબિંબ પડે.

હે પ્રભો! આ બધું તારી કૃપાથી સમજી શકું છું
એવી રીતે તરવા કે તેના પ્રકાશના એક પ્રકાશ
પણ હું છું. હે પ્રભો! એ પ્રકાશમાં તારી
દયા હું અનુભવું. તારી કૃપાથી પ્રકાશમાં રહું
ભૂલ કાંઈ ન કરી શકું. તારી મારા 'હું'ના ઉપાયો
નિવેદિત છે.

તારાં ચરણકમળની પદરજ સ્પર્શવા-ચુંબન કરવા-તારા ચરણામૃતનું પાન કરવાને હજી હું યોગ્ય નથી થયો. હે પ્રભો ! એવો હું હજી પૂરેપૂરો નિર્મળ નથી થયો. તારી કૃપાથી એનું મનમાં ભાન જાગેલું છે. જો પાણી પૂરેપૂરું સ્વચ્છ હોય તો આકાશનું પ્રતિબિંબ તેમાં દેખાય જ. માટે જરૂર છે માત્ર સ્વચ્છતાની અને પ્રકાશની. બાકી, પ્રતિબિંબિત થવું એ તો સ્વાભાવિક જ છે. એમાં પ્રયત્નની જરૂર નથી રહેતી.

હે પ્રભો ! નિર્મળ તેજ રૂપી તારી કૃપાનો વરસાદ મારા પર જો વરસાવે તો પાણી રૂપી મારું અંતઃકરણ સ્વચ્છ ને નિર્મળ થઈ જાય, ને તારું ત્યાં પ્રતિબિંબ પડે.

હે પ્રભો ! આ બધું તારી કૃપાથી સમજી શકું છું. બની શકે તેટલા ને તેવા પ્રકારના બધા પ્રયત્ન પણ કરું છું. હે પ્રભો ! એ પ્રયત્નમાં તારી કૃપા તું વરસાવ. તારી કૃપાથી પ્રયત્નમાં કશું પણ બાકી નહિ રાખું. તારી ખાતર ફના થવાને જ નિર્ધાર્યું છે.

'નિર્બળકે બળ રામ'

સજ્જનો! જ્યારે જ્યારે દુઃખનાં આવરણોએ
છવાઈ રહેલો જોયો પ્રાણી, અતિશય ભાવનાઓ
પતિત બનાવ રહી જાય તે સમજો હે સજ્જનો!
તેમને હિંમતવાન, તેમની સાથે બેસવાની, ઉઠ રહેવાની
મારામાં જે નિસ્વાર્થતા ને નિરભિમાનતા શક્તિ
પ્રેરણે મારામાં તેવું બળ નથી શું હે સજ્જનો!
તે સમજે કેવું જે મને, નિર્બળને, બળ તે
આપ્યું નહિ હશે?

<u>‘નિર્બળ કે બળરામ’</u>

પ્રભો ! જ્યારે જ્યારે દુ:ખનાં આવરણોથી છવાઈ રહેલો હોઉં, પાપી, મલિન, વાસનાઓ પતિત બનાવી રહી હોય, તે સમયે હે પ્રભો ! તેમને હઠાવવાની, તેમની સામે થવાની, દૃઢ રહેવાની મારામાં તું નિશ્ચયાત્મક ને નિર્ણયાત્મક શક્તિ પ્રેરજે. મારામાં તેવું બળ નથી, તો હે પ્રભો ! તે સમયે શું તું મને, નિર્બળને, બળ ને શ્રદ્ધા નહિ પ્રેરે ?

તને જ સમર્પિત

હે પ્રભો! અવિદ્યાના ~~[illegible]~~ સઘન મનમાં ઊંડાણ
અનેક દુરિતાચારોથી હું ગભરાઈ ઊઠ્યો છું.
હૃદયમાં અનંત સંતાપ ઉદ્ભવ્યા કરે છે. તો હે
કૃપાળુ! આ દીન રંકજન પર કૃપા વરસાવી
શું તું શાંત નહિ કરે? હે પ્રભો! શું તું મારો
ઉદ્ધાર નહિ કરે! મારી વિનંતી-પ્રાર્થના-
નહિ સાંભળે? પ્રભુ! જો તો ખરો હું કેવો
દુઃખી રહ્યો છું! વખતને માર્ગે કેવાં કેવાં
નરકોમાં મારો રહ્યો છું! પ્રભો! હું વિવિધ
નરકોમાં ભટકવાને થાકી ગયો છું. એટલા માટે
તને જ પોકાર પાડતો રહું છું. ત્યારે તું
મારું કશું જ સાંભળતો નથી, ત્યારે હવે
મારી બધી ચિંતાઓ, ઉદ્વેગો, રંજો, ગભરામણો,
ગૂંચવણો, - સમસ્યાઓ તારા જ ચરણે તને જ -
સોંપું છું. હે પ્રભો! તું જ મારી સંભાળ લેજે
અને મને ઉગારજે.

તને જ સમર્પણ

હે પ્રભો ! અવિશ્વાસથી મનમાં ઊઠતી અનેક કુશંકાઓથી હું ગભરાઈ ઊઠું છું. હૃદયમાં અનેક સંતાપ ઉદ્‌ભવ્યા કરે છે. તો હે કૃપાળુ ! આ દીન રંક જન પર કૃપા વર્ષાવી શું તું શાંત નહિ કરે ? હે પ્રભો ! શું તું મારો અવાજ નહિ સાંભળે ? મારી વિનંતી-પ્રાર્થના-નહિ સાંભળે ? પ્રભુ ! જો તો ખરો હું કેવો ડૂબી રહ્યો છું ! બચવાને કાજે કેવાં કેવાં તરફડિયાં મારી રહ્યો છું ! પ્રભો ! હું નિર્બળ તરફડિયાં મારતાંયે થાકી જઉં છું. એકલા માત્ર તને જ પોકાર પાડ્યા કરું છું. જ્યારે તું મારું કશું જ સાંભળતો નથી, ત્યારે હવે મારી બધી ચિંતાઓ, ઉદ્વેગો, સંતાપો, ગભરામણો, મૂંઝવણ, અકળામણ તારાં જ ચરણને તને જ સોંપું છું. હે પ્રભો ! તું જ મારી સંભાળ લેજે અને મને દોરજે.

~~પ્રાર્થનામાંથી~~ શાંતિનો અનુભવ

હે પ્રભો! તારું નામસ્મરણ મનને, હૃદયને સાંત્વન, સંતોષ આપે છે. પ્રભો! વ્યાકુળતામાં દુઃખના અતિરેકથી નિરાશાથી જીવન ઉદાસ બને છે, ત્યારે તારું નામ લેવાથી, તારું સ્મરણ કરવાથી તારી પ્રાર્થના કરવાથી મનને સંતોષ થાય છે. મનને એક શાંતિ મળે છે. આનંદ અને ખરેખરું મન ભરાય છે. કારણ, સદ્‌વિચાર ને સત્-કર્મ તરફ તેજ લોકો મનને ખાલી સ્ફુરણા, પ્રેરણા મળતી રહે એ. સત્ય લગાવે છે.

હે પ્રભુ! નિર્ભય ઊંડા સંકટમાં તને ભજું હું ને હૃદયના ભાવ ઊંડા ભાવથી મારી તારી પ્રાર્થના કરવા ભરું પણ હું મારા હૃદયમાં પ્રેરણા.

શાંતિનો અનુભવ

હે પ્રભો ! તારું નામસ્મરણ મનને, હૃદયને સાંત્વન, સંતોષ આપે છે. પ્રભો ! વર્ષાઋતુમાં પૃથ્વીની લીલોતરી નિહાળવાથી આંખને ઠંડક વળે છે, તેવી રીતે તારું નામ લેવાથી, તારું ભજન કરવાથી, તારી પ્રાર્થના કરવાથી મને સંતોષ થાય છે. કળતું દિલ શાંતિ પામે છે. ભમતું અને ખટકતું મન અટકે છે. સત્સંગ, સદ્‌વિચાર ને સત્‌કર્મ તરફ તેથી કરીને મનને જાણે સ્ફુરણા, પ્રેરણા મળતી હોય એમ સ્પષ્ટ જણાય છે. હે પ્રભુ ! દિલના ઊંડા અંતરથી તને વીનવું છું કે હૃદયના ખરા ઊંડા ભાવથી મારાથી તારી પ્રાર્થના થાય એવું બળ તું મારા હૃદયમાં પ્રેરવજે.

~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ પ્રાર્થના વિના રહેવાનું નથી

લોકો મને પૂછે છે કે 'બાપુ! તું ભજન કેમ
કર્યા કરે છે? ભજન કરવું – ઈશ્વરનાં
ગુણગાન કરવાં – એ તો એની ખુશામત કરવા
બરોબર છે.' હે પ્રભુ! એઓને શું કહું [illegible] [illegible]
કે તું શું તેનું [illegible] મારી પાસે નથી
પ્રાર્થના કરવી એ અંતરની વસ્તુ છે. એ તારી
[illegible] નથી, [illegible] [illegible]. '[illegible] [illegible]
કે [illegible]' એ લોકો [illegible] ને ગાંડો
[illegible] છે, લોકોએ ગાંડો ને [illegible] [illegible]
[illegible] છે. કે તું છું ~~[illegible] [illegible]~~ તેનું [illegible] મારી પાસે નથી
પરંતુ તેમ કરવામાં મને ઘણી મઝા પડે છે, ને
તેના વિના રહેવાતું નથી, માટે તેમ કર્યા કરું છું
હે લોકો! તેમને મારી શી પડી છે?

<u>પ્રાર્થના વિના રહેવાતું નથી</u>

લોકો મને કહે છે કે ‘અલ્યા ! તું ભજન કેમ કર્યા કરે છે ? ભજન કરવું - ઈશ્વરનાં ગુણગાન કરવાં - એ તો એની ખુશામત કરવા જેવું છે.’ હે પ્રભુ ! એમને હું શું જવાબ આપું ? કેમ કરું છું તેનું કારણ મારી પાસે નથી. પ્રાર્થના કરવી એ અંતરની વસ્તુ છે. એ કરી કરાતી નથી. થાય જ છે. ‘બાળક માતાને કેમ ચાહે છે’ એ જેટલો વિચિત્ર ને ગાંડો પ્રશ્ન છે, તેટલો જ ગાંડો ને વિચિત્ર ઉપલો પ્રશ્ન છે. કેમ કરું છું તેનું કારણ મારી પાસે નથી, પરંતુ તેમ કરવામાં મને ઘણી મજા પડે છે, ને તે સિવાય રહેવાતું નથી, માટે તેમ કર્યા કરું છું. હે લોકો ! તમને મારી શી પડી છે ?

પ્રાર્થનાનો અનેરો રસ

પ્રાર્થના એ બુદ્ધિ કે તર્કનાની રમતથી પ્રેરાયેલ નથી હોતી. ભજન-કીર્તન એ ભક્તિમાં આરાધના રસ ને ભાવની ઉત્તમ પ્રકારની આગવી રજૂઆત છે, અનેક સિદ્ધાંતની વિદ્વતા દલીલોથી જે તેનો રસ અને ભાવ ઉદ્ભવે છે એમ નથી હોતું. પણ પ્રાર્થના એ તો ભક્તહૃદયની શ્રદ્ધા અને ભાવનાનું નવનીત બનેલ છે. પ્રાર્થના એ હૃદયની ઊર્મિ છે. પ્રાર્થનામાં ભક્તનું હૃદય નીતરતું રહે છે. પ્રાર્થનામાં આત્માનો આનંદ ઝરતો રહે છે. એમાં પ્રભુના સાન્નિધ્યમાં ભક્તહૃદય આત્મનિવેદન કરે છે. તેથી જ પ્રાર્થના સાંભળી હૃદયને રસબોળ કરી જાય છે. પ્રાર્થનાએ ત્યારે ઉત્તમ પ્રકારની સાહિત્યિક-કલા ઉત્તમતા અનુભવાય છે. સાંભળી ને રસમાં તેથી તન્મય થઈ ભગવાનના ભાવમાં ડૂબવાના અનુભવો થાય છે.

પ્રાર્થનાનો અનેરો રસ

પ્રાર્થના એ બુદ્ધિ કે કલ્પનાની રમતથી પ્રેરાયેલી નથી હોતી. ભજન કરવું - એ ભજનમાં સાહિત્યના રસ ને ભાવની ઉત્તમ પ્રકારની જમાવટ થયેલી છે, અથવા વિદ્વાનની વિદ્વત્તા દર્શાવાઈ છે, તેથી તેમાં રસ અને ભાવ ઉદ્ભવે છે, એમ નથી હોતું, પણ પ્રાર્થના એ તો ભક્તહૃદયની શ્રદ્ધા અને ભાવનાથી તરબોળ બનેલી છે. પ્રાર્થના એ દિલની હકીકત છે. પ્રાર્થનામાં ભક્તનું હૃદય નીતરેલું હોય છે. પ્રાર્થનામાં આત્માનો આનંદ ઝરેલો હોય છે. એમાં પ્રભુનાં ચરણકમળે ભક્તહૃદયનું આત્મનિવેદન હોય છે. તેથી જ પ્રાર્થના આપણા હૃદયને સચોટ અસર કરે છે. પ્રાર્થનાથી કોઈ ઉત્તમ પ્રકારની આહ્‌લાદજનક ઉન્મત્તતા અનુભવાય છે. આપણે એ રસમાં તેથી તલ્લીન થઈ જઈ ભજનના ભાવમાં એકાગ્રતા અનુભવીએ છીએ.

શ્રી [illegible] મંદિર

આજ ઘણાં મંદિર જોયાં. ~~[illegible]~~ દરેક મંદિર અંદર બન્નેનું યુદ્ધ ચિતર્યું છે. અને બાજુએ રામાયણ ભારતના ચિતરાયાં છે. ચિત્રો, ધર્મ, પ્રતાપ ~~[illegible]~~ અને બહાદુરી અધર્મ અને શંકરાચાર્ય સાથે સંબંધ ધરાવનારા ભાગ્યે જ છે. સામસામે દરવાજા બંધ રહેલા છે. આ મંદિરમાં ચિત્રો જોવામાં આવે છે અસ્પૃશ્યતા જોવાનું દૂર ભાગતા બધો આવે છે ધર્મનું જ્ઞાન અધર્મ સાથે કરવું જાય છે. પ્રતાપ જાતિ સંસ્થાની સાથે સંબંધ કરનાર થાય એવું દેખાય છે. ફુલનું તો અહીં નામનિશાન નથી રહ્યું પણ એવું દેખાય છે. હે પ્રભો! એવા ભાવમાં હું તારો રંક જન, દીન જન પ્રવેશ કરું છું. પણ અહીંયાં સેવાની જગ્યા મારા પર છે નહીં કોઈ છું તોયે સમજે રે પ્રભુ! તારા શિખર પાસે મારો ઉદ્ધાર ક્યારે?

શ્રીકૃષ્ણ જ કુરુક્ષેત્ર જિતાડે

ઘણા ઘણા કાળ વીત્યા. દેવ અને અસુર વચ્ચે યુદ્ધ મંડાયું છે. બંને બાજુએ સખત મોરચા મંડાયા છે. શ્રદ્ધા, ધર્મ, પ્રકાશ અને અશ્રદ્ધા, અધર્મ અને અંધકારે સામસામા બથ્થંબથ્થા આવી ગયા છે. સામસામે રસાકસી પર ચઢેલા છે. આ કાળમાં શ્રદ્ધા હઠતી જાય છે. અશ્રદ્ધાના જોશનું પૂર આગળ વધ્યે જાય છે. ધર્મનું સ્થાન અધર્મ સર કરતું જાય છે. પ્રકાશ જાણે અંધકારની સાથે સંધિ કરતો હોય એવું દેખાય છે. પુણ્યનું તો જાણે નામનિશાન ન રહ્યું હોય, એવું દેખાય છે. હે પ્રભો ! એવા જગતમાં હું તારો રંક જન, દીન જન, કચડાઈ મરું છું. ઘડી ઘડીમાં સેતાનની જીત મારા પર થતી જોઉં છું. તેવે સમયે, હે પ્રભુ ! તારા સિવાય કોણ મારી વહારે ધાશે ?

તારા જ પડઘામાં

પ્રભો! હું પાપી છું, પતિત છું એમ જ્યારે આપણે
કહેતાં ગભરાઉં છું ને તને ત્યારે શું શું
કહેવાની પ્રાર્થના કરું છું, ત્યારે તે પાછી
મારી હાંસી કરી રહેલો છે પાપ-પુણ્ય
સ્થૂળ તેમ જ સૂક્ષ્મ રીતે ઓઢેલો [illegible]
વર્તેલા આનંદ, અહમ્, ઘમંડ, પાખંડના સ્વભાવને
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]—[illegible]
વસ્તુ શરીરમાં આરોપિત કરાય, બીજું
દુ:ખાદિ ફેલાયેલી ઉપાધિ તે પાંગરેલું
આત્મામાં કલ્પાય છે — આમ હોય તો
જ્યાં એ જ [illegible] [illegible] તો ન્યાય [illegible]
તો બાકી શું? શું શું [illegible] તો
[illegible] [illegible] [illegible] તેને જ [illegible] કરી
કારણ? તેનાથી પરમ અર્થમાં પાપ છે.
પાપમાં [illegible] [illegible], એ [illegible] [illegible]
છે. હે પ્રભો! હું આમ બેઉ સ્થૂળ ને સૂક્ષ્મ બંને
રૂપે પાપી છું. સ્થૂળ [illegible] તેનો [illegible]
[illegible] સૂક્ષ્મરૂપે પણ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
નથી. [illegible] [illegible] રીતે [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] જેવો હું—તે [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]? એ તો તારા જ પડઘામાં છે

તાર જ હાથમાં

પ્રભો ! હું પાપી છું, પતિત છું એમ જ્યારે આપ્ત વર્ગને જણાવું છું ને તને જ્યારે શુદ્ધ કરવાની પ્રાર્થના કરું છું, ત્યારે તે વર્ગ મારી હાંસી કરી રહેલો છે. પાપ પણ સ્થૂળ તેમ જ સૂક્ષ્મ રીતે હોય છે. શરીરમાં વસેલા અનંત, અજય, અમર, આત્માના સ્વભાવને ક્યાંય હડસેલી મૂકી, આત્માના ધર્મને- અનાત્મ વસ્તુ શરીરમાં આરોપિત કરાવી, ઊલટું દુઃખાદિ શરીરની ઉપાધિ તે આનંદસ્વરૂપ આત્મામાં કલ્પાવે છે - આમ જ્ઞાન હોવા છતાં એનાથી વિરુદ્ધ વર્તન થાય તે પાપ નહિ તો બીજું શું ? શું શુદ્ધ વ્યવહાર જો નીતિથી વિરુદ્ધ થાય તેને જ પાપ કહી શકાય ? તેનાથીયે પરના અર્થમાં પાપ છે. આત્મા દેહ ધારણ કરે છે, એ જ એની પતિતાવસ્થા છે. હે પ્રભો ! હું આમ જોતાં સ્થૂળ ને સૂક્ષ્મ બંને દૃષ્ટિએ પાપી છું. સ્થૂળ દૃષ્ટિથી તેવો મટી જઉં, તો સૂક્ષ્મરૂપે પણ બચી જઉં એવો કશો કાયદો નથી. એવો અનેક રીતે નિર્બળ અને અનેક વાસનાઓથી ભરેલો એવો હું-તે મારા બળથી શી રીતે તરી શકવાનો ? એ તો તારા જ હાથમાં છે.

- ૨ -

તારે જ મને શુદ્ધ બનાવવો પડશે હું તો
તારું નામસ્મરણ જ કરી જાણવાનું જાણું છું.
હે પ્રભુ! હું તો તારું બાળ જ બની રહીશ,
જો તેં [illegible] કરશો, તે [illegible] તને [illegible] કરું
[illegible] [illegible] [illegible] તારું [illegible] તને
વિનવું છું તો હે પ્રભુ! મારા [illegible]
નીકળતું રુદન [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] મને [illegible] [illegible]
એ જ [illegible] તને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] છું.

તારે જ મને શુદ્ધ બનાવવો પડશે. હું તો તારું નામસ્મરણ જ કરી જાણવાનું જાણું છું. હે પ્રભુ ! હું તો તારું ભજન જ કર્યા કરીશ. જે કંઈ થશે, તે કાજે તને પ્રાર્થના કરી પોકાર પાડ્યા કરીશ. બીજું બધું તને સોંપું છું. તો હે પ્રભુ ! મારી જીવનરૂપી નૌકાનું સુકાન હાથમાં લઈ આ દીન જનની વહારે ધાજે. મને બળ પ્રેરજે. એ જ મારી તને લળી લળીને વારંવાર હૃદયની પ્રાર્થના છે.

મારે તો તમને મળવું છે

હે પ્રભો! શીખો ને પંડિતો, શાણા અનુભવીઓ તને અદ્વૈત છે એમ કહે છે. હું અજ્ઞાની તે આ સત્ય છે એમ કેમ કરીને જાણી શકું? પણ હે પ્રભુ! જો તું અદ્વૈત હોય તે મારામાં જ સમાયેલો હોય, હું છું તે તું→ હોઉં તો કદાચ હું ન જાણી શકું તે જાણી શકું એવો વિશ્વાસ તો છે પરંતુ વહે-વાર તારા બાળ તારા વિયોગમાં જે જે દલીલો કરે છે, તેની મન:સ્થિતિ હું સમજી શકું છું. ને હજી આખું ઘડતું હોવું મારું તો છે, તોપણ આવું છે. તેથી ઘણી મનસ્થિતિ એમ છે પુરાવા મારું હૃદય કાંઇક ભાગ્યું છે. ચોમેરથી તો તમારું જીવન પ્રત્યે છે મારી નજર મારાંભક્તિ તમને મળવાની છે મારે એક વાતલ કેમ કરી, જો તો તું મળે હે પ્રભુ! મારે તો તારે શરણે રહું છું, એટલું હું તો માત્ર જાણું છું.

તો હવે શીખો કહો એવો જ છું

મારે તો ભક્ત બનવું છે

હે પ્રભો ! શાસ્ત્રો ને પંડિતો, જ્ઞાની, અનુભવીઓ તને અદ્વૈત છે એમ કહે છે. હું અજ્ઞાની તે આ સત્ય છે એમ કેમ કરીને જાણી શકું ? પણ હે ઈશ ! જો તું અદ્વૈત હોય ને મારામાં જ સમાયલો હોય, 'હું તે તું' હોઉં, તો કદાચ હું ન જીવી શકું. ન જીવી શકું એવો વિરહાગ્નિ તો હજી પ્રકટ્યો નથી, પણ તારા જનની તારા વિયોગથી જે જે દશાઓ થઈ છે, તેમની મનઃસ્થિતિ હું સમજી શકું છું. કલ્પનાથી સમજી શકું છું. એ દર્દ ઘણું ઘણું ઊંડું સાલતું તો છે, પણ મીઠું છે. તેમાં કોઈ અવર્ણનીય રસ છે. મુગ્ધતાભર્યું હૃદયનું આકર્ષણ છે. રોમેરોમમાં તે તરફનું ખેંચાણ પ્રકટે છે. મારી તીવ્ર આકાંક્ષા એવા ભક્ત થવાની છે. તારે મને શરણે લેવો કે ન લેવો, એ તો તું જાણે. હે પ્રભુ ! મારે તો તારે શરણે થવું છે, એટલું હું તો માત્ર જાણું છું.

તો હવે શાસ્ત્રો કહે છે એવો ''તું''

ને 'હું' હોઉં, તો હું તને 'હું' કહીને બોલાવું
શા માટે ખાનગી રાખું? મને તો ગમશે
સમજણ સહીને જે દરેક દુઃખ આપણાં [illegible]
કરે એવું મને તો ગમે છે તને ભારેખમ
જુદા શબ્દો 'હું' ને કહેનારો, — ઉખાણા જેવો
સંદિગ્ધ અર્થોવાળો શબ્દ, નિખાલસ [illegible]
લાગણી ને વધું ગમે પરંતુ હે પ્રભુ! તારા
પારદર્શકતા [illegible] ગમે છે કે 'તે' તે તારા
મન જે નથી તેના દર્દના ગોરા [illegible]
જોતાં જ [illegible] જેના સહેવા [illegible]
જ [illegible] મનઃસ્થિતિ પારખે, ને
તેના મનોરથ, તેના [illegible], [illegible] પાડ! તો
હે પ્રભુ! તારો, [illegible] — મારું દર્દ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
જ [illegible]

તે ‘હું હોઉં, તો ‘હું’ તને ‘તું’ કરીને, કહીને શી રીતે પોકારી શકું ? મને તો મારી સન્મુખ રહીને તું દર્શન સુખ આપ્યા જ કરે એવું મને તો ગમે છે. તને મારાથી જુદો એવો ‘તું’ મને દોરનારો,-કમળને જેમ ચંદ્રિકા, ચકોરને વૃષ્ટિ, વિયોગી સ્ત્રીને પતિ - હોઉં તે ઘણું ગમે. પરંતુ હે પ્રભુ ! તારા હરિજનોએ ગાયું છે કે ‘જે જે તારા ભક્ત છે, તેના હૃદયમાં તારો વાસ છે ! એટલે તું ભક્તમય થતો હોઈશ, ત્યારે જ તું ભક્તની મનઃસ્થિતિ પારખે, ને તેના મનોરથ, તેના કોડ, પૂરા પાડે’, તો હે પ્રભુ ! તારો એવો ભક્ત - તારું દર્શન કરવાને ઉત્કટમાં ઉત્કટ એવો થયેલો ક્યારે મને તું બનાવશે ?

ઈશ્વરનો લલકાર

બાળક માતાને મમતા 'માતુ' [illegible] છે, પણ તેમાં સ્વાર્થ રહેલ છે; અને તેને તે સ્વાર્થનું ભાન હોતું નથી. પણ [illegible] સ્વાર્થ કે [illegible] બાળક મમતા [illegible] ઝાંખી [illegible] 'માતુ' [illegible] છે. ત્યારે ઊંડા ઊંડા સ્વાર્થના ભાવો હોય છે. તેવી રીતે પ્રભાતકાળે પણ પ્રભુનાં દર્શન કરવામાં આનંદ-પ્રાપ્તિનો અને પ્રાર્થના સ્વાર્થ રહેલો છે. બાળક [illegible] બાળકમાતાનો સંબંધ [illegible] ભાર છે તેમ તેમ તે સ્વાર્થ ઉપાડે [illegible] ભાર છે, ત્યારે ભક્તોના સ્વાર્થનો બોજ કેવો ભાર છે. [illegible] માટે [illegible] દર્શન કરવા છો? — [illegible] માટે કે [illegible] છો, તેમ [illegible] છો? [illegible] 'સ્વામી' [illegible] પણ [illegible] લોભ [illegible] હોય છે. [illegible] 'પ્રભુ! હું [illegible] હું [illegible] [illegible] છે. હવે [illegible] દર્શન દે પ્રભુ!' [illegible] ભિખારી, [illegible] [illegible] [illegible] છે.

વિરહનો તલસાટ

બાળક માતાને મળવા આતુર બની રહે છે, પણ તેમાં સ્વાર્થ હોય છે, જોકે તેને તે સ્વાર્થનું ભાન હોતું નથી. છતાં સૂક્ષ્મ રીતે ત્યાં સ્વાર્થ છે. માતા બાળકને મળવા એને હૃદયે ચાંપી લેવા મીઠડાં અમી લેવા આતુર હોય છે. ત્યાંયે ઊંડા ઊંડા સ્વાર્થના ભાવો હોય છે. તેવી રીતે ભક્તને પણ પ્રભુનાં દર્શન કરવામાં આનંદ પ્રાપ્તિનો એક પ્રકારનો સ્વાર્થ રહેલો છે. જેમ બાળક માતાનો સંબંધ વધતો જાય છે, તેમ તેમ તે સ્વાર્થ ઉઘાડો પડતો જાય છે, ત્યારે ભક્તજનના સ્વાર્થનો લોપ થતો જાય છે. એને મને ‘મારે ઈશ્વરનાં દર્શન કરવાં છે’, - ‘એને માટે એ વિરહી બને છે’, ‘તેના પ્રેમભાવથી તે બળે છે’, ‘મળવાથી આનંદ થશે’ એવા એવા ભાવનો પણ એના મનમાંથી લોપ થતો જતો હોય છે. ફક્ત ‘પ્રભો ! તું મારી અરજ સાંભળ. હું મરી રહ્યો છું. હવે એકલવાયા રહેવાતું નથી. હૃદય ફાટુંફાટું થાય છે. હવે સહેવાતું નથી. તારાં દર્શન દે પ્રભુ !’ એ જ સતત વિચારો, ભાવો, સ્મરણો એનાં મન, ચિત્ત, હૃદયમાં રમ્યા કરે છે. એવી મનની સ્થિતિ તારા ભક્તજનની થતી હોય છે એ કલ્પી શકાય છે.

ઓ હે પ્રભુ! તારો એવો દેશ ક્યારે [illegible] [illegible]
[illegible]? મારે મન એવો બનવું છે તારા [illegible]
તે આદર્શ છે સત્ય, પ્રેમ, હૃદયમાં જે આદર્શનો [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] પ્રભુ! તારો [illegible] આદર્શ
રહો હું તો હે પ્રભુ! દયા કર કે એવો [illegible] તે
એવો [illegible] તારા હૃદયમાં ૩ [illegible]. તો એક
[illegible] તારા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] તે [illegible] તારું — [illegible], શિવ, સુંદર [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] તારો — [illegible]. [illegible] [illegible]
તો હે પ્રભુ! એવો [illegible] હું [illegible].

તો હે પ્રભુ ! તારી એવી દયા મારા પર ક્યારે વરસાવશે ? મારે પણ એવા બનવું છે. મારા જીવનનો તે આદર્શ છે. મન, ચિત્ત, હૃદયમાં એ આદર્શને મુદ્રિત કરવા ભગીરથ પ્રયત્ન પ્રભુ ! તારી કૃપાથી આદરી રહ્યો છું. તો હે પ્રભુ ! કૃપા કર. ને એવો તલસાટ ને એવો તનમનાટ મારા હૃદયમાં તું જગાડ. તો જેથી કરી મારા મનમાંથી બીજા અનેક તરંગોનો લય થાય ને ફક્ત તારું જ ભજન, કીર્તન, સ્મરણ થયાં કરે. મન, ચિત્ત, હૃદય તારી જ ઝાંખીને ઝંખ્યાં કરે. તો હે પ્રભો ! એવો મને તું બનાવજે.

ૐ ગોપીનાથ

વ્હાલો! ફીલાટ તને 'પ્રિયા' કહીને સંબોધે છે. કેટલાક સ્વામી માની પૂજે છે. કેટલાક ગોપીનાથજી બને છે. તો વ્હાલો! તું મારી પ્રિયા ને હું તારો પ્રિય. પણ બાપ! એમ તો કેમ કરી મનાય! મારો પ્રિય તો તું, તેને વળી પ્રિયા કેમ મનાય! હા, એ ભાવ સમજી શકાય — જ્યારે જ્યારે હું તારો પરમાત્મ ભાવે જોતો હોઉં, ત્યારે એ ભાવ રાખી મારા મનનો કોડ હું તારો પ્રિય થાઉં તો પૂરા થાય. પણ અત્યારે તો વ્હાલો! 'હું જ તારી પ્રિયા ને તું જ મારો પ્રિય' — એ ભાવે મારું હૃદય પ્રફુલ્લિત બને છે. હૃદયમાં આનંદનું મોજ-મોજા- ઉભરાય છે. કંઈ કંઈ સ્વપ્નો આકાર લે ને ઘડે મનમાં ફૂલગુલાબીનું રંગીલું મન આનંદ રાખે છે. કંઈક સ્વપ્ન તરવરાટ થઈ રહે છે. તારી રાહ જોતો, કંઈ કંઈ તારા ઓરિયા પૂરવા, ટેરવાની તૈયારી કરતો જાઉં છું, તો તું બેવફા થઈશ? — તો અંતરના હૃદયમાં વિરહ રહી મને દુઃખી કરીશ? એવો તું નિષ્ઠુર પ્રિય હોય એમ હું નહીં માની શકતો. ક્યાં-ક્યાંયે પણ તને એમ ચીતરવાને મારું હૃદય ના પાડે છે, ત્યારે હે મન! શાને આમ અમંગલ શંકાઓ કરે છે? વ્હાલો! એ તો હૃદયના તલસાટના સૂચક ચિહ્નો છે. તું આવીશ એ જ આશાએ તારા માર્ગમાં આવતા કાંટાકાંકરા સાફ કરતો હું બાજુની ઝાડ જેવી આંખ ઢાળી તને

ગોપીભાવ

હે પ્રભો ! કેટલાક તને 'પ્રિયા' કહીને સંબોધે છે. કેટલાક સ્વામી માની પૂજે છે. કેટલાક ગોપીભાવથી ભજે છે. તો પ્રભો ! તું મારી પ્રિયા ને હું તારો પ્રિય. પણ બાપ ! એમ તો કેમ કરી મનાય ! મારો પ્રિય તો તું, તેને વળી પ્રિયા કેમ મનાય ! હા, એ ભાવ સંભવી શકે-ત્યારે કે જ્યારે હું તારો પરમ ભક્ત થયો હોઉં, ત્યારે એ ભાવ રાખી મારા મનનો કોડ હું તારો પ્રિય થાઉં તો પૂરા થાય. પણ અત્યારે તો પ્રભો ! 'હું જ તારી પ્રિયા ને તું જ મારો પ્રિય'-એ ભાવે મારું હૃદય પ્રફુલ્લિત બને છે. હૃદયમાં આનંદનું જોમ-જોશ-ઊભરાય છે. કંઈ કંઈ અવનવી આશાઓ ને કોડ મનમાં ઉદ્‌ભવાવી તું હંમેશાં મને આનંદમાં રાખે છે. કંઈએ અવનવા તનમનાટ થઈ રહે છે. તારી રાહ જોતો, કંઈ કંઈ તારા ઓરિયા પૂરવા, કેટકેટલી તૈયારી કરતો જઉં છું, તો તું બેવફા થઈશ ? -ને ઝંખતા હૃદયમાં વિષ રેડી મને દુઃખી કરીશ ? એવો તું નિષ્ઠુર પ્રિય હોય એમ હું નથી માની શકતો. કલ્પનામાં પણ તને એમ ચીતરવાને મારું હૃદય ના પાડે છે; ત્યારે હે મન ! શાને આમ અમંગલ શંકાઓ કરે છે ? પ્રભો ! એ તો હૃદયનાં તનમનાટનાં સૂચક ચિહ્નો છે. તું આવીશ એ જ આશાથી તારા માર્ગમાં આવતા કાંટાકાંકરા સાફ કરતો હું લીંબુની ફાડ જેવી આંખ ફાડી તને

નિરાંતવા નાચું-દર્શન કરવા મન, ચિત્ત, હૃદયથી
આતુર બન્યો છું.

પ્રભો! જો હું શેઠ બનું તો હું મારો નોકર-ચાકર, શેઠ નોકરની સેવા લે જ શેઠની ઊઠે છે નોકરની સેવાની જે શેઠ કદર કરે તે જ ઉત્તમ શેઠ. નોકરજીવો ભાવ પણ ચિરસ્થાયી નહિ રહે. તો પ્રભો! મુજ જેવા સેવકની સેવા શું નહિ સ્વીકારે? શું ઈશ્વર ઈચ્છા જ નથી રાખતો, મારા પ્રભો! શું સ્વીકાર તો કરીશ ને!

હે પ્રભો! શું કૃષ્ણ તો હું ગોપી બનું. દેવકી-ઉદરે જન્મ લઈ ગોકુળમાં જઈ સંતાયો, ને ગોપીજનનો મનમોહક રહ્યો.

પ્રભો! બહુ બનત રહ્યો. બાળો ગોપીનાં બંસી વાળી ગાયાં છે— એ મધુરી મોરલીના નાદ સૂણ્યે! ક્યારે મારા પાપને હું નાશ કરું, ક્યારે? ફરીથી એ મધુર સ્વર— એ મનમોહક મોરલીનો સ્વર-નાદ- સાંભળવા જીવ તલસે છે! પ્રભો! કૃપા કર. રંક જનને ચિત્તવાણી શું સમજે?

નિહાળવા તારું દર્શન કરવા મન, ચિત્ત, હૃદયથી આતુર બન્યો છું.

પ્રભો ! જો તું શેઠ બનું તો હું તારો નોકર થાઉં. શેઠ નોકરની સેવા વડે જ શોભી ઊઠે છે. નોકરની સેવાની જે શેઠ કદર કરે તે જ ઉત્તમ શેઠ. નોકરનો ભાવ પણ ચિરસ્થાયી તેથી રહે. તો પ્રભો ! શું મુજ જેવા સેવકની સેવા તું નહિ સ્વીકારે ? હું કદરની ઇચ્છા જ નથી રાખતો, પણ પ્રભો ! તું સ્વીકાર તો કરીશને ?

હે પ્રભો ! તું કૃષ્ણ તો હું ગોપી બનું. દેવકી-ઉરે જન્મ લઈ ગોકુળમાં જઈ મહાલ્યો, ને ગોપીજનનો જય જયકાર થયો.

પ્રભો ! બહુ વખત થયો. જાણે વર્ષોનાં વર્ષો વીતી ગયાં - એ મધુરી મોરલીના નાદ સૂણ્યે ! ક્યારે મારા પાપથી હું તારાથી વિખૂટી પડી ? ફરીથી હવે એ મધુર સૂર - એ મનમોહક મોરલીનો સૂર-નાદ સાંભળવા જીવ તલસે છે ! પ્રભો ! કૃપા કર. રંક જનને રિબાવવાથી શું મળશે ?

પ્રેમની ભૂખ

પ્રભો! પ્રેમના ઝરણાં વધારે પવિત્ર કાંઈ નથી, તેમાં જ્યારે વિકાર સંભવે ઉદ્ભવે, ત્યારે તેના ઝરણાં વધારે અધમ પણ કાંઈ નથી. પ્રભો! જગતમાં આજે એવો પ્રેમ ભાગી રહેલો લાગે છે. મને કોઈ સમજાતું નથી. ત્યારે શું હું પણ ઘસડાઈશ? ત્યારે ચરણે પણ મને શાંતિ નહિ મળે? જે પરમ શાંતિનું ધામ — રસાનંદનું ક્ષેત્ર — ત્યાંયે શું આવો ઉદ્વેગ રહેશે? ના! ના! પ્રભો! એમ તે કંઈ બને? જે દિવસે હું તારો કોમળ હાથ આ દિલને શિરે ફેરવીશ, ત્યારે જ મને શાંતિ હૃદયે વળશે. હૃદયે એક જ ઊંડી ઊંડી આરઝુ ધારણ કરી આ પ્રેમપૂર્ણ જીવન ગાળવા ચાહે, ચહે ફરી દિન હું તારું છું ને પ્રભો! કોઈ દી આ રાંકને યાદ કરી મારા દિલે ઠરજે.

પ્રેમની ભૂખ

પ્રભો ! પ્રેમના કરતાં વધારે પવિત્ર કાંઈ નથી, તેમાં જ્યારે વિકાર સંભવે, ઉદ્‌ભવે, ત્યારે તેના કરતાં વધારે અધમ પણ કાંઈ નથી. પ્રભો ! જગતમાં આજે એવો પ્રેમ પ્રવર્તી રહેલો લાગે છે. મને કોઈ સમજતું નથી. ત્યારે શું તું પણ ધક્કેલશે ? તારે ચરણે પણ મને શાંતિ નહિ મળે ? જે પરમ શાંતિનું ધામ-રસાનંદનું ક્ષેત્ર-ત્યાંયે શું આવો ઉદ્વેગ રહેશે ? ના ! ના ! પ્રભો ! એમ તે કંઈ બને ? એક દિવસ તું તારો કોમળ હાથ આ રંકને શિરે ફેરવશે, ત્યારે જ મને શાંતિ હૃદયે વળશે. હૃદયે એ જ ઊંડી ઊંડી આશા ધારણ કરી આ પ્રેમશૂન્ય જીવન ધારણ કરીને, કષ્ટે કરી, દિન હું કાઢું છું. તો પ્રભો ! કોક દી આ રાંકને યાદ કરી મારા કોડ પૂરજે.

બધા જ 'સંદર્ભ'

પ્રભો! મને તો અસ્તિના દર્દના રસને જે જે ગમતું હોય તે બધા જ સંદર્ભ સમ ભાસે છે. એવા સંદર્ભોનો આરો પાર નથી પ્રભો! એ બધાને મારું રસિયા ફરવું એ જ આ દેહના ઉપરની પ્રાર્થના છે સાંભળજે, પ્રભો!

બધાં જ 'અંત્યજ'

પ્રભો ! મને તો વ્યક્તિના હૃદયના રસને જે જે બાધક હોય તે બધા જ અંત્યજ સમ ભાસે છે. એવા અંત્યજોની આજે ખોટ નથી. પ્રભો ! એમનાથી મારું રક્ષણ કરજો. એ જ આ રંકના ઉરની પ્રાર્થના છે. સાંભળજે, પ્રભો !

"મેરે તો ગિરિધર ગોપાલ..."

પ્રભો! અંતરને જે શેકે ઉકળાટો શેકે, તેનાથી કેવળ અપરિચિત છો, તેમાં ભાગ ન લેનાર એવા ગાફિલો મને શું થાય છે તે કેમ કરી સમજી શકે? પ્રભો! એવા લોકોના ખાલી, હૃદયશૂન્ય શબ્દોના આશ્વાસનથી મારું હૃદય, ચિત્ત શાંત કેમ થાય? અહંકારની ~~આંધળી~~ આંધળી થઈ ગયેલી આંખોનો મારે ખપ નથી. પ્રભો! શ્રદ્ધા વિનાના લોકોના હૃદયશૂન્ય પ્રેમની મારે જરૂર નથી પ્રભો! એમના વ્યવહાર સાથે મને કશી નિસબત નથી પ્રભો! નિરર્થકતાના ઢાંચાની જેમ મારું મનુષ્યત્વ તો છું છે,

‘મેરે તો ગિરિધર ગોપાળ...’

પ્રભો ! અંતરને જે શોક બાળતો હોય, તેનાથી કેવળ અપરિચિત તથા તેમાં ભાગ ન લેનાર એવા ત્રાહિતો મને શું થાય છે, તે કેમ કરી સમજી શકે ? પ્રભો ! એવા લોકોના ખાલી, હૃદયશૂન્ય શબ્દોના આશ્વાસનથી મારું હૃદય, ચિત્ત શાંત કેમ થાય ? અથડાઈને આંધળી થઈ ગયેલી આંખોનો મારે ખપ નથી. પ્રભો ! શ્રદ્ધા વિનાના લોકના હૃદયશૂન્ય પ્રેમની મારે જરૂર નથી. પ્રભો ! એમના વ્યવહાર સાથે મને કશી નિસ્બત નથી. પ્રભો ! લોહચુંબકના કાંટાની જેમ મારું લક્ષ્યબિંદુ તો તું છે.

વાણી ને જ્ઞાનનો વ્યભિચાર

હે પ્રભો! હે નાથ! વાણી અને વિધાનો. આજકાલ જગતમાં બધે વ્યભિચાર થઈ રહ્યો હોય એમ હું રંક નરી નજરે નિહાળ્યા કરું છું. તેવા જગમાં હે પ્રભો! દિલમાં-ઉરમાં-હૃદયમાં-મનમાં જ મેં નિરખ્યું નાનું જંગલ ફરવાનું મને ભયંકર ને સુમધુર થઈ પડે છે ફકીરી જેવો, જેમાં 'એકાદ ભજન તો બોલ' એમ કહે છે. તેવે વખતે દિલથી, ભાવથી નાનું ભજન પ્રભો! હવે કહું નહીં નાદ ઉરમાં ઉભરાતા નાદ. પ્રભો! ભજન કરતાં જે મસ્તી હું અનુભવતો તે હવે દિલમાં ઉદ્ભવતી નથી. ઠેર ઠેર, સ્થળે સ્થળે જ્ઞાનનો પણ વ્યભિચાર થતો હું સાંભળું છું, જોઉં છું

દિલમાં હોય છે તે વાણીમાં ઉતરે તે ખરું, પ્રભો! પણ આ વાણીના યુગમાં ભાવો હૃદયથી નથી દર્શાવાતા, પણ તે (ભાવો) વાણીમાં જ વ્યક્ત થતા હોય છે. વાણીમાં જે જે બધા બોલે છે, તેમાં દિલનું સત્ ચિત્ પણ હોતું નથી. વાણીને અને દિલને બાર ગાઉનું છેટું રાખી લોકો વ્યવહાર ચલાવ્યા કરે છે. પ્રભો! એવા દંભી જગતમાં હું રંક વટલાઈ પડ્યો છું. સૌઈ ભેજાના પરમાર્થ-પોતાના મનથી ભજના મગજ તાકે છે જુએ છે ને ચિંતન સાંધે છે. પ્રભો! એવા લોકોની ચિંતનની મને જરીયે પડી નથી પ્રભો; મને તો છે ચિંતન

વાણી ને જ્ઞાનનો વ્યભિચાર

હે પ્રભો ! હે તાત ! વાણી અને વિદ્યાનો આજકાલ જગતમાં બધે વ્યભિચાર થઈ રહ્યો હોય એમ હું - રંક - નરી નજરે ભાળ્યા કરું છું. તેવા જગમાં હવે પ્રભો ! દિલમાં-ઉરમાં-હૃદયમાં-મનમાં જ મૌનપણે તારું ભજન કરવાનું મને રુચિકર થઈ પડે છે. સ્નેહી જનો, મિત્રો 'એકાદ ભજન તો બોલ' એમ કહે છે. તેવે વખતે દિલથી, ભાવથી, તારું ભજન પ્રભો ! હવે થતું નથી. ભાવ ઉરમાં ઊભરાતા નથી. પહેલાં ભજન કરતાં જે મસ્તી હું અનુભવતો, તે હવે દિલમાં સ્ફુરતી નથી. ઠેર ઠેર, સ્થળે સ્થળે, જ્ઞાનનો પણ વ્યભિચાર થતો હું સાંભળું છું, જોઉં છું.

દિલમાં હોય છે તે વાણીમાં ઊતરે તે ખરું, પ્રભો ! પણ આ વાણીના યુગમાં ભાવો હૃદયથી નથી દર્શાવાતા, પણ તે (ભાવો) વાણીમાં જ વ્યક્ત થયેલા હોય છે. વાણીમાં જે જે બધા બોલે છે, તેમાં દિલનું યત્ કિંચિત્ પણ હોતું નથી. વાણીને અને દિલને બાર ગાઉનું છેટું રાખી લોકો વ્યવહાર ચલાવ્યા કરે છે. પ્રભો ! એવા દંભી જગતમાં હું રંક વીંટળાઈ પડ્યો છું. લોક પોતાના ચશ્માંથી-પોતાના માપથી-બીજાનાં માપ કાઢે છે, જુએ છે ને કિંમત આંકે છે. પ્રભો ! એવા લોકોની કિંમતની મને જરીયે પરવા નથી. પ્રભો ! મને તો તું કિંમત

ફરી આ જગતની. દુઃખમાંથી જગદીશ મારી દોરી
મારી પાસે ખેંચી એને તારો - મિત્રો - બનાવે એ જ
હું તો પાગલ પેઠે માગી રહ્યો છું દુઃખ ટળી રહ્યું છે.
એમ તમામ દિશા ઘેરી રહ્યું છે તે માટે પ્રભો! હું
તારા સહાયજનોને આ દુનિયામાં જે માગ કરી છે
તે બધું ભોગવી રહ્યો છું. તારે શિરે મારાં
રક્ષણ મેં મારી શક્તિ સાથે તારે આશરે સોંપવાનું
છે. આ દુઃખ નોકરીની જવાબદારી તારા જેવા સમર્થ
નાથના હાથમાં સોંપી છે. તો હું દુઃખ હવે શાને
કરું? પ્રભો! હે નાથ! કરુણાકર, તે આ દુઃખને
ભવ પાર ઉતારજે એ જ એની ઉરની વિનંતી
છે.

કરી આ જગતની દુકાનમાંથી જલદી ખરીદી લઈ તારી પાસે ખેંચી મને તારો - નિજનો - બનાવે એ જ હું તો પળેપળે માગી રહ્યો છું. હૃદય તલસી રહ્યું છે. મન તનમનાટ કરી રહ્યું છે. તે માટે પ્રભો ! હું તારાં ચરણકમળને આ રંક ઉરમાં જે ભાવ ભર્યા છે-તે વડે ભીંજવી રહ્યો છું. તારે શિરે આશા રાખી મેં મારી કિસ્તી સાથે ભરસાગરે ઝંપલાવ્યું છે. આ રંક નૌકાની જીવનદોરી તારા જેવા સમર્થ નાવિકના હસ્તે સોંપી છે. તો હું રંક હવે શાને ડરું ? પ્રભો ! હે તાત ! સંભાળજે, ને આ રંકને ભવ પાર ઉતારજે એ જ એની ઉરની વિનંતી છે.

[illegible] નાટક [illegible]

પ્રભો! કોઈ [illegible] નાટક [illegible]ગુજરાતમાં [illegible]
[illegible]-નહીં-રહે. મારાં મનમાં [illegible] 'હું કંઈક
કરતો નથી' એ ભાવ જ [illegible] રહે, તે નાટકો
[illegible] જે કંઈ [illegible] છે
તે પર કૃપાદૃષ્ટિ [illegible] હું તો [illegible]
[illegible] છું. પ્રભો! [illegible] હું છું. [illegible]
[illegible] છું. એ ઠીક [illegible] નાટક [illegible]
[illegible] છું. જે કંઈ [illegible] હોય તો હે પ્રભુ!
[illegible] કરજે [illegible] ન [illegible] હે પ્રભો!
[illegible] છો. 'હે ~~[illegible]~~ પ્રભો! [illegible]
[illegible] કરજે, [illegible]' એ [illegible].

માત્ર તારે શરણે

પ્રભો ! આઠે પહોર તારા ગુણાનુવાદમાં હૃદય મસ્ત-તલ્લીન-રહે, છતાં મનમાં જાણે 'હું કંઈ જ કરતો નથી' એ ભાવ જ જાગ્રત રહે. તે તરફનો આ રંક જનનો જે યત્‌કિંચિત્‌ યત્ન છે, તે પર કૃપાદૃષ્ટિ વર્ષાવજે. બાકી હું તો નીચનો નીચ છું. પ્રભો ! અધર્મીમાં અધર્મીજન હું છું. પાપીમાં પાપી છું. એ દીનભાવ હૃદયે રાખી તારે શરણે આવ્યો છું. જે કંઈ તારી ઈચ્છા હોય તે હે હરિ ! પૂરી કરજો, રંકના કૃત્ય સામું ન જોતા. હે પ્રભો ! તમો તો દયાનિધિ છો. 'હે પ્રભો ! આ રંક પર દયા કરજો, બાપ !' એ પણ હવે માગતો નથી.

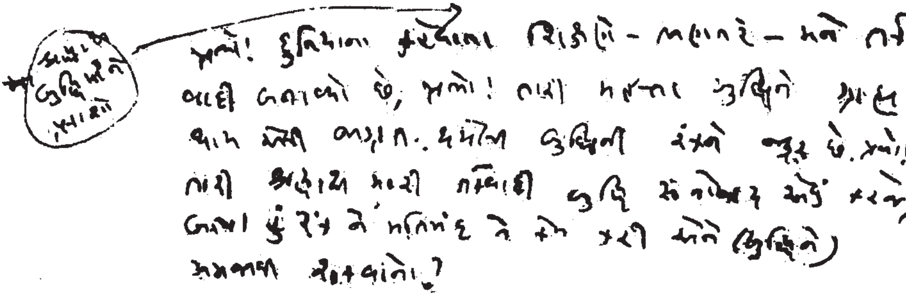

<u>શ્રદ્ધાથી બુદ્ધિમાં તે પ્રકાશો</u>

પ્રભો ! દુનિયાના કહેવાતા શિક્ષણે-ભણતરે-મને તર્કવાદી બનાવ્યો છે, પ્રભો ! તારી મહત્તા બુદ્ધિને ગ્રાહ્ય થાય એવી જાગ્રત થયેલી બુદ્ધિની રંકને જરૂર છે. પ્રભો ! તારી શ્રદ્ધાથી મારી તર્કવાદી બુદ્ધિ સંતોષાય એવું કરજે. બાપ ! હું રંક ને મતિમંદ, તે કેમ કરી એને (બુદ્ધિને) સમજાવી શકવાનો ?

॥ હરિઃૐ ॥

આરતી

ૐ શરણચરણ લેજો, પ્રભુ શરણચરણ લેજો,
પતિત ઉગારી લેજો (૨) કર ગ્રહી ઉર લેજો. ...ૐ શરણ.

મનવાણીના ભાવો, કર્મ વિષે ઊતરો, પ્રભુ (૨)
મન, વાણી ને દિલને (૨) કૃપાથી એક કરો. ...ૐ શરણ.

સર્વ મળેલાં સાથે, દિલ સદ્‌ભાવ ઊગો, પ્રભુ (૨)
છો અપમાન થયાં હો (૨) ત્યાંયે ભાવ બઢો. ...ૐ શરણ.

નિમ્ન પ્રકારની વૃત્તિ, ઊર્ધ્વગમન કરવા, પ્રભુ (૨)
પ્રભુકૃપાથી મથાજો (૨) ચરણશરણ ગ્રહવા. ...ૐ શરણ.

મનના સકળ વિચારો, પ્રાણતણી વૃત્તિ, પ્રભુ (૨)
બુદ્ધિતણી સૌ શંકા (૨) ચરણકમળ ગળજો. ...ૐ શરણ.

જેવા દિલ હોઈએ પ્રભુ, તેવા દેખાવા, પ્રભુ (૨)
મતિ મુજ ખુલ્લી રે'જો (૨) સ્પષ્ટ જ પરખાવા. ...ૐ શરણ.

દિલમાં કંઈક ભર્યું હો, તે થકી બીજું ઊલટું, પ્રભુ (૨)
કદી પણ મુજથી ન બનજો (૨) એવી મતિ દેજો. ...ૐ શરણ.

જ્યાં જ્યાં ગુણ ને ભાવ, દિલ ત્યાં મુજ ઠરજો, પ્રભુ (૨)
ગુણ ને ભાવની ભક્તિ (૨) દિલ મુજ સંચરજો. ...ૐ શરણ.

મન,મતિ,પ્રાણ પ્રભુ ! તુજ ભાવ થકી ગળજો, પ્રભુ (૨)
દિલમાં તુજ ભક્તિની (૨) છોળો ઊછળજો. ...ૐ શરણ.

-શ્રીમોટા

પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં પુસ્તકો

૧. મનને (પદ્ય)
૨. તુજ ચરણે (પદ્ય)
૩. હૃદયપોકાર (પદ્ય)
૪. જીવનપગલે (પદ્ય)
૫. શ્રીગંગાચરણે (પદ્ય)
૬. કેશવચરણકમળે (પદ્ય)
૭. કર્મગાથા (પદ્ય)
૮. પ્રણામપ્રલાપ (પદ્ય)
૯. પુનિત પ્રેમગાથા (પદ્ય)
૧૦. જીવનસંગ્રામ (પત્રો)
૧૧. જીવનસંદેશ (પત્રો)
૧૨. જીવનપાથેય (પત્રો)
૧૩. AT THY LOTUS FEET
('તુજ ચરણે'નો અનુવાદ)
૧૪. જીવનપ્રેરણા (પત્રો)
૧૫. TO THE MIND
('મનને'નો અનુવાદ)
૧૬. જીવનપગરણ (પત્રો)
૧૭. જીવનપગથી (પત્રો)
૧૮. જીવનમંડાણ (પત્રો)
૧૯. જીવનસોપાન (પત્રો)
૨૦. જીવનપ્રવેશ (પત્રો)
૨૧. જીવનગીતા (ગદ્ય-પદ્ય)
૨૨. જીવનપોકાર (પત્રો)
૨૩. આર્તપોકાર (પ્રાર્થના)
૨૪. હરિજન સંતો (ગદ્ય-પદ્ય)
૨૫. Life's Struggle
('જીવનસંગ્રામ'નો અનુવાદ)
૨૬. જીવનમંથન (પત્રો)
૨૭. જીવનસંશોધન (પત્રો)
૨૮. નર્મદાપદે (પદ્ય)
૨૯. જીવનદર્શન (પત્રો)
૩૦. જીવનપરાગ (સારસંચય)
૩૧. અભ્યાસીને (પદ્ય)
૩૨. જિજ્ઞાસા (પદ્ય)
૩૩. જીવન અનુભવ ગીત (પદ્ય)
૩૪. જીવનઝલક (પદ્ય)
૩૫. જીવનલહરિ (પદ્ય)
૩૬. જીવનસ્મરણ (પદ્ય)
૩૭. શ્રદ્ધા (પદ્ય)
૩૮. ભાવ (પદ્ય)
૩૯. જીવનરસાયણ (પદ્ય)
૪૦. નિમિત્ત (પદ્ય)
૪૧. રાગદ્વેષ (પદ્ય)
૪૨. જીવનઆહ્લાદ (પદ્ય)
૪૩. જીવનતપ (પદ્ય)
૪૪. જીવનસૌરભ (પદ્ય)
૪૫. જીવનસ્મરણ સાધના (પદ્ય)
૪૬. જીવનરંગત (પદ્ય)
૪૭. જીવનમથામણ (પદ્ય)
૪૮. કૃપા (પદ્ય)
૪૯. સ્વાર્થ (પદ્ય)
૫૦. શ્રીસદ્‌ગુરુ (પદ્ય)
૫૧. જીવનકથની (પદ્ય)
૫૨. પ્રેમ (પદ્ય)
૫૩. જીવનસ્પંદન (પદ્ય)
૫૪. મોહ (પદ્ય)
૫૫. ગુણવિમર્શ (પદ્ય)
૫૬. જીવનપગદંડી (પદ્ય)
૫૭. જીવનકેડી (પદ્ય)
૫૮. જીવનચણતર (પદ્ય)
૫૯. જીવનઘડતર (પદ્ય)
૬૦. ભાવકણિકા (પદ્ય)
૬૧. ભાવરેણુ (પદ્ય)
૬૨. ભાવજ્યોતિ (પદ્ય)
૬૩. ભાવપુષ્પ (પદ્ય)
૬૪. ભાવહર્ષા (પદ્ય)
૬૫. જીવનપ્રવાહ (પદ્ય)
૬૬. જીવનપ્રભાત (પદ્ય)
૬૭. કર્મઉપાસના (પદ્ય)
૬૮. મૌનએકાંતની કેડીએ (પ્રવચન)
૬૯. મૌનમંદિરનું હરિદ્વાર (પ્રવચન)
૭૦. મૌનમંદિરનો મર્મ (પ્રવચન)
૭૧. મૌનમંદિરમાં પ્રભુ (પ્રવચન)
૭૨. મૌનમંદિરમાં પ્રાણપ્રતિષ્ઠા(પ્રવચન)
૭૩. શેષ-વિશેષ (સત્સંગ)
૭૪. જન્મ-પુનર્જન્મ (સત્સંગ)
૭૫. તદ્રૂપ-સર્વરૂપ (સત્સંગ)
૭૬. અગ્રતા-એકાગ્રતા (સત્સંગ)
૭૭. જોડાજોડ (સત્સંગ)
૭૮. અન્વય-સમન્વય (સત્સંગ)
૭૯. ગ્રહગ્રહણ (સત્સંગ)
૮૦. એકીકરણ-સમીકરણ (સત્સંગ)
૮૧. પગલે પગલે પ્રકાશ (પત્રો)
૮૨. કેન્સરની સામે (પત્રો)
૮૩. ધનનો યોગ
૮૪. મુક્તાત્માનો પ્રેમસ્પર્શ (પત્રો)
૮૫. સંતહૃદય (પત્રો)
૮૬. સમય સાથે સમાધાન (પત્રો)
આ ઉપરાંત ઉપરનાં પુસ્તકોમાંથી થયેલાં ૧૫ સંકલનો.